

Ελέγχεται η νομιμότητα και συνταγματικότητα μέτρων στο πλαίσιο αντιμετώπισης της πανδημίας σε κράτος δικαίου;

Πολλοί φίλοι με ρωτούν πως τα δικαστήρια και οι αρχές άλλων χωρών αντιμετώπισαν την πανδημία. Ασφαλώς το θέμα είναι τεράστιο και είμαι σίγουρος ότι πανεπιστημιακοί και ακαδημαϊκοί αλλά και ερευνητές θα ενδιατρίψουν και τα συμπεράσματά τους είναι πολύ σημαντικά και βοηθητικά στην εξέλιξη του δικαίου και του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζονται θέματα πανδημίας σε δημοκρατικές κοινωνίες. Ενδεικτικά κάνω αναφορά σε περιπτώσεις στο σημείωμά μου αυτό από δημοσιεύματα στα ΜΜΕ σαν εφιαλτήριο για περαιτέρω έρευνα και μελέτη.

Στην Φιλανδία πρόσφατα δημοσιεύθηκε ότι η κυβέρνηση απέσυρε την πρόταση για lock down σε πέντε μεγάλες πόλεις της χώρας καθ' ότι το κοινοβούλιο έκρινε το μέτρο αντισυνταγματικό. Το θέμα εξετάστηκε από Συνταγματική Επιτροπή του Κοινοβουλίου και ζήτησε να αλλάξει η συγκεκριμένη πρόταση.

Στην Τσεχία για να επιτραπούν οι δραστικοί περιορισμοί η χώρα κηρύχθηκε σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.

Στην Ελλάδα η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων έκρινε αντισυνταγματική την απαγόρευση των συναθροίσεων στις 15 Νοεμβρίου του 2020 και προειδοποίησε ότι τα μέτρα δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα όρια του κράτους δικαίου. Γενικές απαγορεύσεις δεν είναι επιτρεπτές.

Στην Ισπανία, τον Οκτώβριο του 2020, Δικαστήριο της Μαδρίτης απέρριψε τα μέτρα μερικού lock down που έχουν επιβληθεί στην ισπανική πρωτεύουσα διότι πλήττουν θεμελιώδη δικαιώματα.

Στη Βοσνία, το Συνταγματικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρξε παραβίαση του ατομικού δικαιώματος ελεύθερης μετακίνησης όταν τέθηκαν σε καραντίνα ηλικιωμένοι άνω των 65 ετών και νέοι κάτω των 18 ετών.

Στην Ολλανδία, Ολλανδικό Δικαστήριο διέταξε η κυβέρνηση να αποσύρει αμέσως την νυκτερινή απαγόρευση κυκλοφορίας την οποία επέβαλε προκειμένου να περιορίσει την εξάπλωση του κορωνοϊού. Έκρινε ότι εκτεταμένα μέτρα πρέπει να στηρίζονται σε κατάλληλους νόμους. Η απόφαση τελεί υπό έφεση.

Στην Γερμανία, Γερμανικό Δικαστήριο τον Φεβρουάριο του 2021 ακύρωσε την νυκτερινή απαγόρευση κυκλοφορίας για την καταπολέμηση της πανδημίας γιατί δεν είχε τεκμηριωθεί επαρκώς.

Σε μία άλλη περίπτωση στη Γερμανία που κρίθηκε από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο συνταγματικός ο νόμος και που αφορούσε προσφυγή ιδιοκτήτριας εστιατορίου να ανοίξει, το δικαστήριο έδωσε έμφαση στο γεγονός ότι υπήρχε κάλυψη της ζημίας απώλειας εισοδημάτων της τάξης του 75% για αυτό μπορούσε να δικαιολογηθεί το μέτρο αφήνοντας να νοηθεί ότι, όπου δεν υπάρχει αποζημίωση το μέτρο δυνατό να κριθεί αντισυνταγματικό.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, μέτρα της πολιτείας της Νέας Υόρκης κρίθηκαν αντισυνταγματικά πολύ πρόσφατα εφ' όσον περιόριζαν σε 10 πιστούς συγκεντρώσεις σε χώρους λατρείας ενώ σε άλλες 25. Η απόφαση λήφθηκε με πλειοψηφία πέντε έναντι τεσσάρων.

Στη Νέα Ζηλανδία το Ανώτατο Δικαστήριο τόνισες την σημασία του κράτους δικαίου και συμπέρανε ότι, για τις πρώτες εννέα ημέρες του Lock down υπήρξε παράνομος περιορισμός των ελευθεριών και δικαιωμάτων την Νεοζηλανδών. Εξετάστηκε η νομική βάση των διαταγμάτων σε λεπτομέρεια.

Είναι πασιφανές ότι η πανδημία ελέγχεται όσον αφορά τα περιοριστικά μέτρα σε κάθε κράτος δικαίου. Δυστυχώς στην Κύπρο ακόμα δεν είχαμε κάποιες αποφάσεις. Παρατηρείται κάποια καθυστέρηση αλλά αυτή εντάσσεται μέσα στο πλαίσιο των γενικότερων καθυστερήσεων που παρατηρούνται στα θέματα απονομής της δικαιοσύνης και πολλές φορές έλλειψης των απαραίτητων μηχανισμών για επίσπευση των ακροάσεων αυτού του είδους.

Όπως έχω αναφέρει πολλές φορές είναι πολύ σημαντικό να γίνει κατανοητό από όλους ότι όταν λαμβάνονται μέτρα μέσα στο πλαίσιο της πανδημίας με στόχο βεβαίως την προστασία της δημόσιας υγείας, το κράτος δεν είναι ανεξέλεγκτο. Πρέπει πάντοτε να ενεργεί μέσα στο πλαίσιο της νομιμότητας. Έχω αναπτύξει με άλλα σημειώματά μου γιατί κατά τη γνώμη μου υπάρχει υπέρβαση εξουσίας σε τέτοιο βαθμό και έκταση που καθιστά κάποια από τα μέτρα αντισυνταγματικά. Η προσπάθεια πρέπει να είναι τα μέτρα να είναι πάντοτε νόμιμα, αιτιολογημένα και να πείθουν τους δέκτες τους για το θέμα αυτό. Διαφορετικά εγκυμονούν πολλούς κινδύνους και πολλές φορές τα μέτρα καθίστανται αναποτελεσματικά και ανεφάρμοστα και ο στόχος ο οποίος επιδιώκεται δεν επιτυγχάνεται.

Δρ. Χρίστος Κληρίδης
11.5.2021